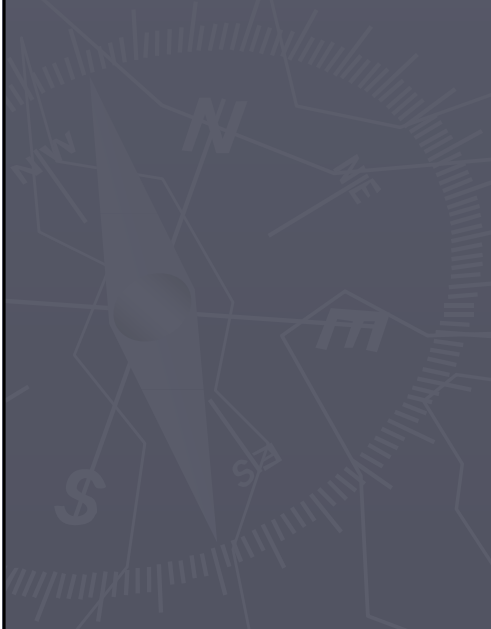

aRTefiLEtiKa

Jan Slavík

1997

Definice aRTefiLEtiKy

- ▶ pojem ARTEFILETIKA v ČR zavedl Jan Slavík (1997)
- ▶ zážitkově pojatá Vv zaměřená na sebezkušenost a psychosociální rozvoj
- ▶ mezičlánek mezi školním prostředím (Vv) a léčbou, psychoterapií (arteterapie)

aRTefiLEtiKa - arteteRapie

- ▶ kontext edukativní/
pedagog - výtvarník
- ▶ primární je
psychosociální rozvoj,
reedukace,
kompenzace,
rehabilitace
- ▶ důraz na sebereflexi
- ▶ posiluje kompetence
pro řešení aktuálních
problémových situací
- ▶ kontext terapeutický/
psychoterapeuté
- ▶ primární je léčba
- ▶ důraz na interpretaci
- ▶ zpracovává nevědomá
témata

Cíle aRTefiLEtiKy

(Běhounková, 2004)

- ▶ facilitace osobnostních a sociálních kompetencí
- ▶ rozvoj kreativity (přenos do jiných oblastí)
- ▶ aktivizace (vědomí vl.kompetentnosti)
- ▶ sublimace nevědomých impulsů
- ▶ projekce
- ▶ integrace

Cíle aRTefiLEtiKy

osobnostní kompetence

► kultivace emocionality

- pojmenování a identifikace vlastních emocí
- vnímání tělesného schématu, vztah k tělu
- seberegulace – vůle, ovládání impulzivity, agrese, relaxace, koncentrace
- sebepojetí, sebehodnocení

► facilitace sebepojetí

- zvýšení sebevědomí
- zdravé sebehodnocení, tj. ukotvení v realitě

► mravní růst

- empatie a tolerance
- anticipace chování
- zodpovědnost za své chování a činy
- perspektivy do budoucnosti (aspirace)

sociální kompetence

- ▶ podpora komunikačních kompetencí
  - navázání a udržení efektivních interakcí i vztahů
  - podpora hlubšího prožitku přátelství (nesobeckost)
  - schopnost prosadit svůj názor, i respektovat jiný názor
- ▶ kooperace
  - pocity sounáležitosti
  - schopnost pomáhat
- ▶ schopnost řešit problémové situace
  - předcházení konfliktům
  - aktivní přístup k hledání řešení (participace)
  - nácvik (modelové situace)
  - zvyšování frustrační tolerance

rozvoj kreativity

(přenos do jiných oblastí)

- ▶ kreativní řešení problémů
- ▶ efektivní trávení volného času
- ▶ hledání životních perspektiv, smyslu života
- ▶ zdravý životní styl
- ▶ partnerství

aktivizace

(vědomí vl.kompetentnosti)

- ▶ v motivaci a aspiracích
- ▶ v uvědomění si vlastních kompetencí, tj. kvalit i nedostatků
- ▶ ve schopnosti změnit svůj postoj (k sobě, problému)
- ▶ v hledání nových cest a řešení
- ▶ ve vyhledání adekvátní pomoci

projekce

- ▶ promítnutí emocí a životních témat do Vv díla a tvorby

sublimace nevědomých impulsů

- ▶ transformace agrese, úzkosti..do konstruktivní Vv aktivity

integrace

- ▶ nadhled, postřehování souvislostí, uvědomění si sebe jako bio-pycho-sociálního celku

Liebmanová (1984)

- ▶ **individuální cíle** – uvolnění, sebeprožívání a sebevnímání, vizuální a verbální uspořádání zážitků, poznání vlastních možností, přiměřené sebehodnocení, růst osobní svobody a motivace, svoboda pro experimentování při hledání výrazu pocitů, emocí nebo konfliktů, rozvoj fantazie, nadhled, celkový rozvoj osobnosti.
- ▶ **skupinové cíle** – vnímání a přijetí druhých lidí, vyjádření uznání jejich hodnoty, jejich ocenění, navázání kontaktů, zapojení do skupiny a kooperace, komunikace, společné řešení problémů, zkušenost, že druzí mají podobné zážitky jako já, reflexe vlastního fungování v rámci skupiny, pochopení vztahů, vytváření sociální podpory.

prINCIPY aRTefiLEtiKy

- ▶ intermedialita – přesah, souvislost
- ▶ plánování nesmí omezovat improvizaci
- ▶ rozmanitost Vv materiálů a technik, pracovních podmínek a prostředí (environmentální akce, akční tvorba...)
- ▶ prožitek je nositelem integračního potenciálu
- ▶ v centru pozornosti stojí tvořivý proces, ne vytvoření estetického díla
- ▶ posilování spontaneity sebevyjádření
- ▶ interaktivní trojúhelník: aktér výtvarného díla – výtvarný proces, dílo – vedoucí skupiny
- ▶ diskuse jsou stejně důležité jako samotný proces tvorby
- ▶ prezentace díla je důležitý moment pro podporu sebevědomí
- ▶ stimulace tvořivé, důvěrné a akceptující atmosféry uvnitř skupiny, je potenciálem pro pozitivní ovlivňování kreativního rozvoje individuality

osOBnost aRTefiLEtiKa

Campbellová (1998), Šicková-Fabricsi (2002)

- ▶ znalosti profesní - ped., spec. ped., psych., Vv, psychohyg.
- ▶ osobnostní předpoklady
  - empatie
  - hledání souvislostí
  - schopnost improvizace, intuice, motivace žáka k hovoru, introspekci
  - vysoký morální a etický kredit, psychická vyrovnanost
  - kreativita kdo chce u jiných pěstovat kreativitu, musí být sám kreativní
- ▶ sociální
  - vytváření bezpečného prostředí pro tvorbu a společnou diskusi, vyjádření obav, úzkosti
  - respektování klienta a jeho vnitřních hranic
  - autentická přítomnost, sdílení obsahů prožívání žáka v krizových situacích

Aspekty artefietiky při práci s rizikovými jedinci

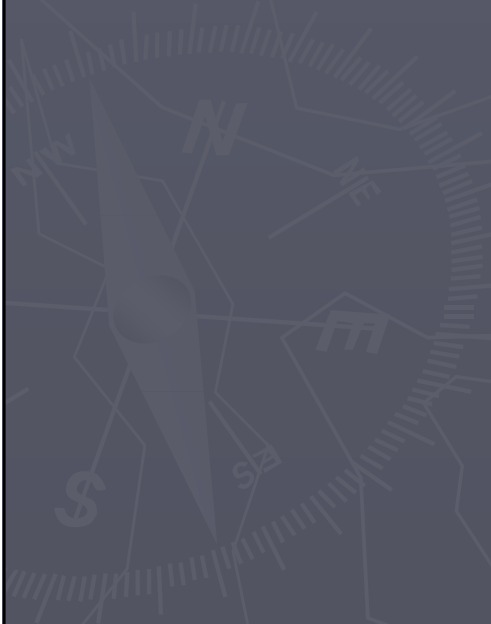
- ▶ oslabené psychosociální kompetence se rozvíjejí v kooperativních, skupinových činnostech – zdůrazňování aktivit v párech, týmech, skupině
- ▶ mládež přirozeně inklinuje do skupin, ale vytvořit ve skupině rizikové mládeže kultivovanou atmosféru je obtížné – podpora důvěrné a spontánní atmosféry, podpora individuální a sociální odpovědnosti, podpora vzniku skupiny lidí spojených společnými zážitky
- ▶ rizikovní jedinci nedisponují znalostí efektivního trávení volného času (vč) – činnosti tudíž musí zaujmout, aby se mohly stát vhodnou příležitostí a variantou pro trávení vč rizikového jedince
- ▶ praktickou překážkou je minimální motivovanost, negativismus a narušená míra soustředěnosti – činnosti je třeba volit tak, aby kladly nízké nároky na manuální zručnost

Nejčastější chyby artefiletiků při práci s klientem s rizikovou mládeží

- ▶ **chybné posouzení žáka** - nálepkování
- ▶ **Manipulace žákem, jeho sociálním okolím** - navozování viny, úzkosti s cílem dosáhnout žádoucího cíle
- ▶ **spěch, tlak na rychlou změnu**
- ▶ **rigidní přístup, nerespektování individuality a potřeb** - stejné metody se nemusí hodit pro různé jedince, **neschopnost improvizace**
- ▶ **nevšímavost k vlastním pocitům a psychickým stavům**
- ▶ **prosazování potřeb artefiletika** - potřeba kladného výsledku léčby, potřeba ocenění ze strany žáka, potřeba vedení a dominance ...
- ▶ **přeceňování vlastních možností a zkušeností** - přehnaná sebedůvěra ve vlastní profesní kompetence
- ▶ **nedostatek sebedůvěry terapeuta** - důsledkem je přehnaná péče o klienta
- ▶ **neznalost sociálního, psychologického kontextu** - z čehož plynou nevhodně poskytované rady, eventuálně nedostatečná psychická podpora
- ▶ **odborná mluva užívaná při komunikaci** – nesrozumitelnost, nedůvěra, úzkost

problematické aspekty artefletiky

- ▶ nekompetentnost artefletika
- ▶ záměna s arteterapií
- ▶ nejednotnost terminologie

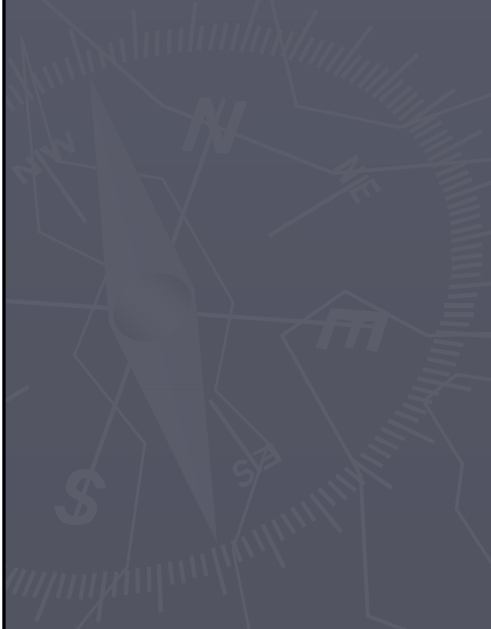

Pozitivní aspekty artefietiky

- ▶ široké uplatnění metodiky – modifikovatelnost a variabilita z hl. věku, problémů ve skupině, individuality j.
- ▶ prožitek = integrující činitel
- ▶ nedirektivnost, prostor pro vlastní volbu
- ▶ pracuje s pozitivními aspekty osobnosti – podpora skrze akceptaci
- ▶ pozitivní myšlení

aRTefiLEtickleÉ etudy

► UvěDOMění Si vLastNÍ iDENtITY

DUŠE

Oči, OKNA do dUŠE

Já
mé tělo je vidět
to, co dělám, za sebou nechává
stopy

sebepoznání, tolerance
rasa, barva pleti, tradice, individuální
odlišnosti...

aktivizace stíny

SoCiáLNí KomPEtEncE - kooperace

FIXACE STOP
VE SNĚHU

Kooperace mandala

Spolupráce - partnerství, pomoc, zodpovědnost

- ▶ Navazování kontaktu, prohloubení vzájemné důvěry

rozvoj sociálních kompetencí (hostina) + relaxace

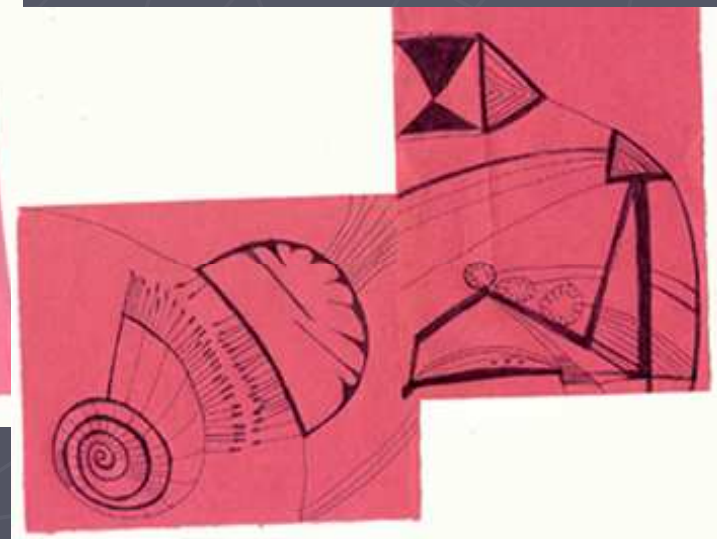
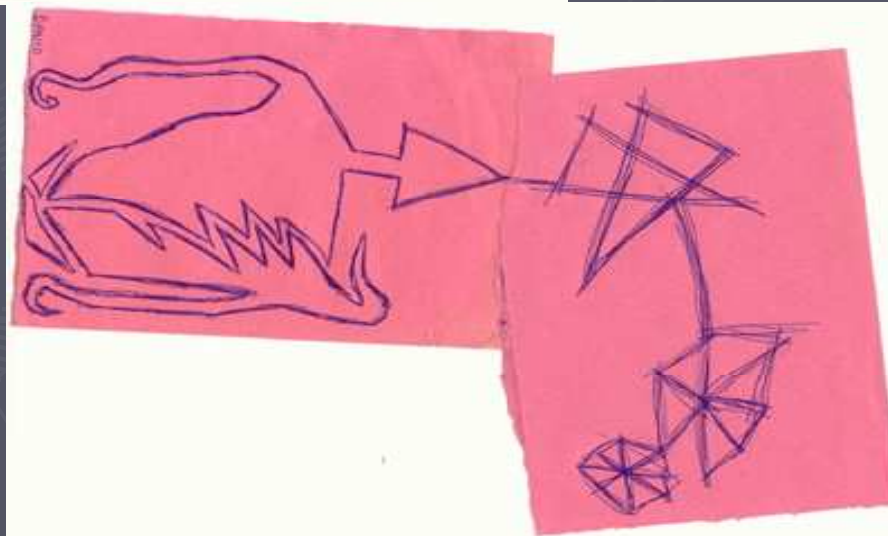
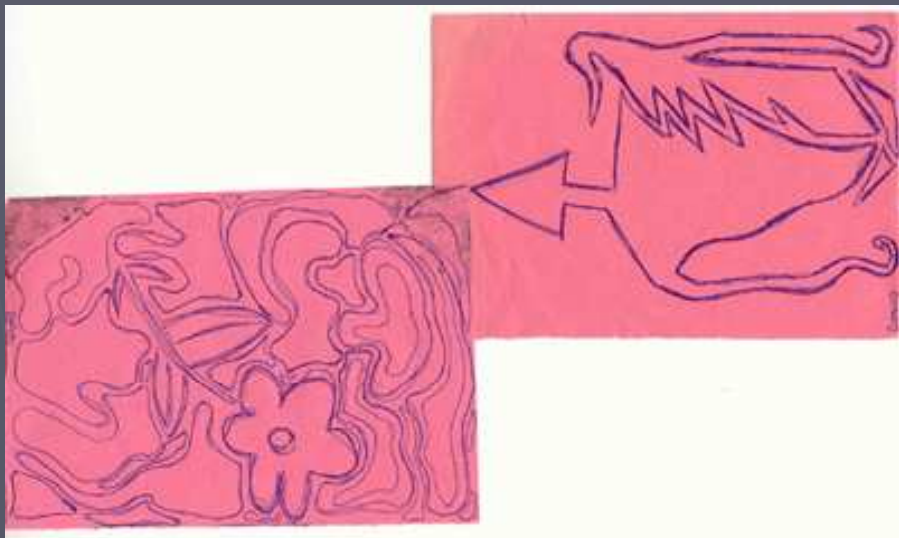

relaxace: Zklidnění AGRESIVNÍHO potenciálu A IMPULZIVITY

MeNTÁLNÍ MAPY

Relaxace: automatická kresba + společné sestavení mozaiky

relaxace: ZVÝŠENÍ SEBEVĚDOMÍ A ZDRAVÉHO SEBEHODNOCENÍ

princip náhody:

TECHNIKA HYDROFOBNIHO PROSTŘEDÍ

ARIADNINA
NIT

EmoCiOnaLita – dobro a zlo identifikace emocí

seberegulace - trpělivost

Práce s agresí a negativními emocemi

POHŘBÍVÁNÍ STRACHU
- zapálení obrazu

Pozitivní myšlení

